

V Podgorju še živi v najlepšem cvetu lju-bezen otrok do starišev, stariši pa tudi iskreno ljubijo svoje otroke. V Podgorju je še doma nepopačenost, nedolžnost in zvestoba. Niti naj-hujša revščina ne izneveri žene možu, ki po tujem kruha služi.

Sedem kratkih povestic obsega le-ta knjižica. Druga je lepša od druge. V njih veje slovanski duh. Vseh sedem povestic skupaj je živa po-doba ondotnega prebivalstva.

V teh povestih je veliko idilskih prizorov. Vsaka povest je idila, ki nam riše priprosto, ne-popačeno hrvatsko ljudstvo, dasi ni brez katere-koli slabosti. Še ubogi Salomon, revež po duhu in po telesu »se zagleda«, pa je vendar ne-dolžna priprosta duša, ki ne pozna strasti. Ve-liko lepih, zdravih dovtipov se tu nahaja. N. pr. ne dá se misliti boljšega odgovora na Salomo-novo snubenje, kakor mu ga daje Mara: »Mare! Stani, Mare! budi moja žena!« Ali Mara mu odgovori, kakor ga navadno dražijo: »Salomone, zemlja se vrtila!« pokaže Mare med rumenim ustni-cama bijele zube opisavši prstom krug na čelu. To bi se dejalo: »Salomon, ali si pač bedak!« Zanimiva je ta knjiga.

5. »Pjesničke pripovedi.« Spjevao Aug. Harambašić. — (Zab. knjiž. 122—123.) 8°. Str. 166. Cena 50 kr. — Te pripovedi popisujejo člo-veško gorje, ki je povzročuje bodisi lastna krivda, ali pa ljudska sebičnost in pa spačenost. Noč in dan hodi pesniku na mar trpeče človeštvo. Pohlepnost, nehvaležnost, nezvestoba ne dadó kali poganjati ljudskemu blagostanju. Na svetu ni prave sreče, ker ni prave ljubezni, ki je prvi pogoj prave sreče.

Sve, što ljudi ljubav zovu,
Sve je samo obmama,
Sve je samo puka tvorba
Izmišljenih pjesama.

Nezvesti Živko ljubi pošteno, blago nevesto; ali stvar nanese, da se mu ponudi bogatejša . . .

Živko prima,
Prem mu nije draga,
U srcu mu već je druga,
Ali — nima blaga.

Nehvaležni posinovljenec ostrupi svojega do-brotnika; narod izda svoje probuditelje ter jih pobija, češ: »Pravo mu je, bio je buntovnik.«

Pesnik vidi popačenost, vidi revo in trp-ljenje, zato joka, tudi sam trpi, ali on se ne zmeni za svoje gorje. On ne lije solz . . .

nikad radi sebe,
Već samo — radi njih?

Pesnik ob enem svari, opominja in poučuje.

To je vsebina pesniških pripovestij Haram-bašićevih, o katerih pesnik po pravici trdi:

Priproste su, jednostavne
Al i čiste i poštene.

Priproste so, vsakemu umevne, kdor le ima čut za človeške brdkosti. Prispodobne so včasih prerealistične n. pr.

Samo kadkad negdje iz daleka
Groznim glasom kakav pas zatuli,
Kano da mu tko sa živa tiela
Ono malo pasje kože guli.

Jugoslovanski značaj teh pesmij se kaže po duhu in po obliki posebno v vilenjaku, dočim je v navidez sorodnem mu spevu: »Sanjarije« mnogo Goethejevega duha, kakor sploh ta spev (Sanjarije) močno spominja na Goetheja »Zu-eignung«.

Čiste in poštene so pač tudi; pesnik uči in svari pa joka vedoč, da velikokrat nauki ne rodé sadí, kakor se tudi niso dali poučiti Gus-larjevi domačini, ki jih je župnik učil na Guslar-jevem grobu, češ:

Kako je svemu
Samo piće krivo,
Ljudi su nato
Vrlo tužni bili
Ali su sutra,
Ko i jučer pili.

Severus.

(Dalje.)

»Narodne pripovjesti u Varaždinu i okolici«

sakupio Matija Kračmanov Valjavec. II. izdanje — 8°. Str. X + 315. Cena 1 gld. Ne vem za knjigo, katera bi bila važnejša za preiskovalca narodnega blaga, dragocenejša za jezikoslovca in zabavnejša za vsakega čitatelja — prostega i naobraženega — kakor je ta knji-žica, katera je zagledala beli svet v Platzerjevi knjigarni v Varaždinu. Res se je knjiga dosti slabo razprodajala in čitatelji niso precej opa-zili onih dragocenih biserjev, kateri so v nji skriti. vendar ni ostala pozabljena. Učenjaki, kot Miklošić, Jagić, Krek in razni drugi so opo-zorili na njo književni svet — v njih delih navaja in rabi se malo ne na vsaki strani, je-zikoslovci so preresetavali bogato jezikoslovno tvarino, katera je nakopičena v knjigi, a dr. Fr. S. Kraussu je bila v njegovih: »Sagen und Märchen der Südslaven« I. + II. 1883—4 skoro najobilnejši vir, Uprav zato bode hvaležen »Dio-ničkoj knjižari« vsak prijatelj narodnega blaga za lepo knjižico, katera je bila sedaj že lite-rarna redkost in je bil vesel, kdor jo je imel. Sedaj si jo bode mogel pač lahko omisliti za male novce vsakdo, a rabil jo bode tako, kakor prvo izdajo, ker je ostala stara paginacija, da ne nastane zmešnjava, ker se je knjiga nava-jala že tolikokrat. Sezite torej po njej!

Razun Vuka Karadžića pač ni na slovanskem jugu moža, kateri bi bil težko nalogo nabiralca narodnega blaga tako točno izvršil, kakor jo je naš rojak Matija Valjavec Kračmanov, akademik in gimn. profesor v Zagrebu. Kar je on zapisal, na to se lahko naslanjaš; ko prebiraš narodne stvari, katere je on zapisal, ne čutiš, da čitaš knjigo, nego zreš pred sabo kmečkega pripove-dovalca, kateri ti pripoveduje čarobne in ču-desne pripovedke in te vodi po drugem, lepšem svetu tam v daljni, deveti deželi. Vsa priprostost narodna, vsi narodovi dovtipi in fraze, narodov način mišljenja, vse, vse to je shranjeno v pri-povedkah, katere je zapisal Valjavec. In koliko tega je zapisal neumorni delavec! Le poglej malo v Novice, v Glasnik, Kres, Jagićeve Ar-kive, književnik: skoro v vsaki številki dobiš nekaj od našega Valjavca. S kakim veseljem bi pozdravili: »Valjavčevo zbrano narodno blago«. koliko lepega bi še le v njem dobili, če je že ena knjiga tako pomenljiva!

V predgovoru opozoruje nas pisatelj, kako se nekatere pripovedke na več mestih, celó jako oddaljenih med seboj, skoro enako pripovedujejo, in nam tolmači, kako govori in izgovarja narod v Varaždinu in njegovi okolici. Za predgovorom sledi 119 pripovedek in sicer 25 »od vil«, 11 »od Rojenic iliti Sujenic«, 11 »od vučjega pastira«, 72 različnih pripovedek in 32 narodnih pesenc. Pripovedke so zeló zanimive tudi za mitologa, ker se pripoveduje v njih o kralju vetrov, o kralju solnca, kralju meseca, o sveti Nedelji itd., da niti ne omenjam vil in pa drugih njim sličnih bitij, katera so se porodila v narodovi domišljiji. Pripovedke so zapisane prav tako, kakor govori narod v Varaždinu in njegovi okolici, a razumel jih bode Slovenec mnogo lože od Hrvata Štokavca. Razvedrile pa bodo te pripovedke vsakega čitatelja, ker se bode vsakdo preselil v ono srečno mladostno dobo, ko je poslušal slične, ali pa tudi povsem enake pripovedke pri pastirjih na paši, ali pa doma pri topli peči od svojega sivolasega dedka, ali pa od dobre babice. Oj, tedaj je bilo lepó! — Kujigo toplo priporočamo Slovencem; ima jo tudi »Katoliška Bukvarna« v zalogi. —è.

DRUGA SLOVSTVA.

»Archiv für slavische Philologie«
herausgegeben von V. Jagić.

Predno nadaljujem poročilo XII. zvezka, naznaniti mi je častitim čitavcem XIII. zvezka prvi sešitek l. 1890 ravno izišlega tega dela. Vsebina mu je ta-le: »Böhmische Studien von A. Brückner. — Zur Geschichte der nominalen Deklination im Slovenischen, von V. Oblak (Konec). — Zur Textkritik der altserbischen Urkunden, von Kałużniacki. — Die čakavština und deren einstige und jetzige Grenzen, von Milan Rešetar. — Die altrussischen und tschechischen Participia auf *a* von Fr. Pastrnek. — Eine Gegenbemerkung zur vorhergehenden Abhandlung von V. Jagić. In potem prav poučljiv in pa zanimiv: »Kritischer Anzeiger« in »Kleine Mittheilungen«, med katerimi je mikavno za nas Slovence: Ein Beitrag zum Volksglauben der Slovenen aus dem XIV. Jahrhundert von V. Oblak. O priliki kaj več.

Fr. S. Lekše.

Raznoterosti.

Naše slike.

Dasi prinaša ta številka le dve sliki, vendar pisem: naše slike, ker k dvema pride tretja in četrta . . . in konec leta bode imel čitatelj pred seboj več slik.

Prva nam kaže visoka zaročenca, katerih poroka se bode 13. jul. praznovala. Cela Avstrija se veseli s presvetlim cesarjem, očetom neveste **Marije Valerije** (roj. 22. apr. 1866) in z ženinom, nadvojvodom **Francem Salvatorjem** (roj. 21. avg. 1866).

Druga pa nam predočuje žalosten prizor iz tužne Afrike, kjer ravnajo kupei huje kot živinsko z nesrečnimi ulovljenimi zamorci. Ker se prav sedaj ves omikani svet zanima za Afriko, in sloveči H. M. Stanley objavlja dogodke na svojih potovanjih, podajemo i mi to priprosto sliko.

Tajč.

V Sostrem pri Ljubljani se sliši beseda 'tajč', ki pomenja to, kar zlodej. Tajč, gen. tajča; zatajčati: zablodejati. Tajč te naj vzame: zlodej te naj vzame. Potemtakem ima tajč (Nemec) jako slab pomen.

Pa tudi marsikje so čislali Nemce le malo. Narodi, ki so živeli med Rusi in Nemci, imeli so žalostne spomine o groznih tajčih. Tako n. pr. kadar so v Litvi pokopavali mrtvaka, govorili

so mu ostali: »Idi, ubožec, iz težave tega sveta na boljši svet, kjer ti ne bodo gospodovali razbojniški Nemci, ampak ti njim.«

Poljaki imajo Nemce v želodcu in na prsih že več sto let. Kar počenjajo z njimi Prusi, znano je vsem, in tega tudi ne prikrivajo tajči. Hoté jim vzeti jezik in zemljo. Tudi delitev Poljskega je nasnoval Prus.

Knez Henrik pruski, brat Friderika II., se je bahal, da je on začetnik prve delitve poljskega kraljestva, grofu Ségur-ju, poslancu francoskemu, ki je mislil, da je cesarica Katarina nasnovala delitev Poljskega, pravil je namreč tako-le: »Ah! pour le partage de la Pologne l'impératrice n'en a pas l'honneur, car je puis dire qu'il est mon ouvrage.« (Ah! kar se tiče delitve Poljskega nema cesarica te časti, zakaj rečem lahko, da je to moje delo.) In razlagal je knez grofu, kako se je to zgodilo, kako mu njegov brat ni odobroval delitve sosednega kraljestva, kako je on, knez Henrik, za to misel najprej pridobil cesarico in potem brata svojega. Naposled je dodal: »Ainsi sans guerroyer, sans perdre de sang ni d'argent, grâce à moi, la Prusse s'agrandit et la Pologne fut partagée.« (Tako se je brez vojskovanja, brez prelivanja krvi in brez stroškov povečalo Prusko, za kar gre hvala meni, in Poljsko delilo.)

F. Marešič.

Cena: Za celo leto 2 gl.; za pol leta 1 gl. Uredništvo in upravnništvo je v Marjanišču.

Izdajatelj, lastnik in urednik dr. France Lampe. Tiskala »Katoliška Tiskarna« v Ljubljani.